

Q. D. B. V.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
De

CANDELA ARDENTE

Quam
Cum suffragio Amplissimæ Facultatis
Philosophicæ in Regia ad Au-
ram Academia,

P R Æ S I D E
VIRO MAX. REVER. AMPLISSIMO,
DOMINO

MAG: IOHANNNE

IOH:IS THORWÆLE/

Professore Physicæ Regio & Ordinario,

h. t. Rectore Magnifico,

PRO GRADU

Publicæ honorum disquisitioni ad diem
xx Aprilis, A:o MDCCXXIX. in Audit.

Max. horis ante merid. solitis.

Modestia, qua par est, subjicit

S:æ R:æ Maj:is Alumnus

JACOB MALLEEN, nylandus.

ABO.Æ, Impr. R. Acad. typ. E. Flodström.

REGIÆ ACAD. ABOENSIS
RECTORI MAGNIFICO,
VIRO

Max. Rever. atq; Celeberrimo DOMINO,

Mag: JOHANNI

JOH:is THORNDORF

Scientiæ Naturalis Professori Regio &
Ordinario, Consistorii Academici Præ-
sidi Gravissimo, Pastori & Præposito Ec-
clesiæ, quæ Deo in Lundo colligi-
tur, longe Meritissimo,

PATRONO & PROMOTORI
PROPENSISSIMO.

*Non posse me insignem ingrati ani-
Mecenates Magni, ob inusitatum
immeritum nullo non tempore cumulatum
submisso offerrem; quum alia magis idonea
verentia occasio mihi non suppetat. Sere-
xiguum adspiciatis munusculum & mihi, ut
qui & supplex doveo, ut in annos bene mul-
geatis, floreatis! & ad cineres usq; per-*

Celeberrimorum No-

Cultor Hu-

JA COB

VIRO

Maxime Reuerendo Amplissimoq;

DOMINO,

Mag: JOHANNI

HARTMAN,

Philosophiæ Theoreticæ Professori Re-
gio & Ordinario, Amplissimæ Faculta-
tis Philosophicæ Decano maxime Spe-
ctabili, utriusq; Consistorii Adfessori
Accuratissimo, Pastori & Præposito in
Mândamâsi Vigilantissimo, ut Præcepto-
ri hactenus ab ipso jam pulvere Scho-
lastico Fidissimo, ita nunc

**PATRONO ac PROMOTORI
INDUBITATISSIMO.**

*mi notam effugere iudicavi, si non vobis,
prorsus favorem & beneficia, quibus me
voluistis, exilem hunc ingenii mei foetum
testanda in Vos debita pietatis mee & re-
uis igitur vultibus chartaceum hocce & e-
cœpistis, in posterum quoq; favere pergatis,
tos sospites, felices & incolumes vivatis, vi-
mansurus sum*

minum Vestrorum

millimus

MALLEEN.

Admod. Rever. atq; Clarissimo Domino;
Dn. JACOBO JOHANNI RUSCH;
Past. & Præp. in Tenala Merit. faut. & ever-
geta multis Nomin. colendo

Item

Plur. & Perquam Rever. Doctissimisq; Dominis;
Præceptoribus olim maxime industriis, fidelis-
simisq; iam vero fautoribus, benefactoribus at-
que amici quovis amore ac honore per-
petim prosequendis;

Dn. JOHANNI CARPELIO;
Con-Rectori Scholæ Cathedralis Aboënsis
vigilantissimo.

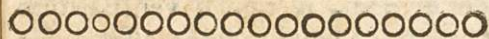
Dn. JOHANNI HORTELIO,
Ecclesiæ Fennicæ; quæ Aboæ est, ad Templum
Cathedrale, Sacellano laudatissimo.

Dn. JACOBO CHYTRÆO;
Sacellano ibidem dignissimo.

Vobis, *Adm. Plur. & Perquam Rever. Viri;*
Disertationem hanc Gradualement, de Candela
Ardente; in debita observantia & grati er-
ga Vos animi pignus, sincero cum voto con-
junctam, ut Ardentium instar Candelarum au-
ditoribus vestris doctrina bonisq; operibus, feli-
cissime plurimos per annos luceatis; atq; tan-
dem in cælis sicut stelle in seculum & æternita-
tem splendatis! reverenter & officioso dedicat
& offert

Nominum Vestrorum

Æstimator Perpetuus
Autor & Respondens

Σύν τῷ Θεῷ.]

§. I.

Specimen in-

genii alterum qua-
lecunque, quum in
physicis edere semel
constituerim, præ-

sens hæcce materia de *CANDELA AR-
DENTE*, mihi præ ceteris arrisit, cum
ob quotidianum usum & domesti-
cum commodum, quod nullo fere
non tempore ad hominem inde pro-
venit; tum quod neminem ex pro-
fesso, ut ajunt, de eadem hæctenus
A egisse

egisse animadvertissem, ne audivissem quidem, & tamen ventilatione Academica haud indigna esset visa: praesertim quoniam satis ampla haec offerat se ansa variis de rebus physice disputandi, suamque artem & Martem, si quae adsint, luculenter prodendi. Mihi vero nunc, cui temporis, quod valde angustum; ingenii, quod perexiguum; fortunarumque mearum, quae tenuissima; ratio est habenda, singula quae circa hanc materiam dici possunt, enucleare aut pluribus persequi non licet. Proinde praecipua tantum momenta, eaque quam fieri potest brevissime jam attingere conor, certam & indubitam fovens spem, Te, Candide Lector, ex innato humanitatis debito, proque solito favore, haec ut ut accelerata potius, quam studiose expolita atque elaborata, quae jam in chartam effudero, de meliori nota Tibi commendata habiturum.

§. II.

SI sueta, & jam ab antiquissimis fe-
re temporibus in disputationibus
conscribendis recepta methodo, in
materiæ præsentis elaboratione per-
gendum sit; alienum utiq; ab insti-
tuto nostro non videbitur, in nata-
les vocum, quas frontispicium dis-
sertatiunculæ nostræ præfert, in li-
mine statim inquirere. Sed quum
utrumq; vocabulum adeo notæ sit
originis, ut neminem, nisi plane in
lingua romana hospitem fugere que-
at; remur operam nos lufuros, no-
dumque in scirpo quasituros, si in
his inquirendis immoraremur: mul-
to vero satius atqve consultius nos
facturos, si, quæ minoris sunt mo-
menti, silentii peplo involverimus,
rectaq; ad scopum properaverimus
via; notantes omnium primo, quot
Candela Ardens constet partibus. Tres
autem in *Candela* dari partes, easq;
diversissimarum a se invicem mate-
riarum, ignem nempe, sebum &

A s

line

4
lin-teum in propatulo est. Harum una quæq; ad essentiam & constitutionem Candela Ardentis adeo est necessaria, ut quacunque illarum demta, mox toto simul & nomine, & omine, seu usu, quem alioquin præstare debet, si destinatum obtinebit finem, privetur. Finis enim Candela Ardentis proprius atq; genuinus hic est: ut nocturnis temporibus solis subeat vicem, hominesq; in tenebris versantes singulari vi, sine molestia tamen, illuminet, quo sic opera sua, quæ die, brumali præsertim tempore, brevitatis causa intermittunt, ea nocte intra domos suas ad lumen Candela Ardentis per lucubrationes revocare ac implere possint. Est itaq; *Candela Ardens composita ex tribus alienissimis ab invicem materiis, confecta, ut homines illuminet.*

§. III.

Ignem in paragrapho superiori, primo siquidem nominavimus loco, de

de eo quoq; nunc primum nobis e-
rit agendum. Ambiguitates nomi-
nis ejusdem, quæ, cum apud Theo-
logos, tum Philosophos passim oc-
currunt, alto nunc, ob propositam
nobis brevitatem, præterimus silen-
tio, innuentes propriam atque ge-
nuinam ejus acceptionem, dum phi-
losophi statuunt esse peculiare Ele-
mentum, quod est subtilissimum,
levissimum, continuo motu effica-
cissimum, in terra & supra terram
existens, a Deo in principio ad uni-
versi integritatem mistorumq; con-
stitutionem creatum. Is vero qui in
ardente conspicitur candela, de quo
igne nunc inprimis disquirere nostri
est instituti, non est ignis purus &
elementaris; sed impurus & vul-
garis, alias focalis, culinaris, mini-
sterialis, usualis, &c. dictus: quia
in foco & culina usui nostro quoti-
die inservit, holocaustaq; nostra
hieme frigore urgente calida & il-
luminata reddit. Quum autem ele-
mentaris a vulgari non nisi acciden-
ta-

taliter differat; adeo ut ignis vulgaris etiam elementaris sit, alienis tantum qualitatibus per accidens immerfus: vix alienum aut inconueniens arbitramur, si obiter heic loci præcipua quædam ignis attributa, quibus a reliquis Elementis est distinctus, certasq; suas obtinet operationes consideramus.

§. IV.

Ad primum igitur ignis attributum quod attinet, diximus id supra, summam esse subtilitatem: subtilis enim quid igne? qui cuncta mundi corpora, etiam densissima penetrat, eorumque substantias, alioquin satis solidas intime permeat; sicq; corporibus se miscendo eadem motu suo, de quo dicemus infra, vivificat, illuminat & calorem æstumque animalibus excitat.

Secundum ignis attributum est summa levitas, cuius beneficio miro conanime ascendit & ad loca indeterminata sursum tendit. Unde tamen cum Scaligero, Scharfio, pluribusq; aliis concludere, ignem elementarem supra sphaeram aëream & sub concavo lunæ existere, propriumq; ibi locum vel sedem patriam habere, ideoq; ascendendo certum & determinatum locum appetere, veritati plane contrarium est.

S. VI.

Tertium & ultimum ignis, in data definitione, attributum est perpetua mobilitas, qua ex se ipso placide movetur & singulari vi atq; efficacia alia movet corpora. Unde quoque haud dubie primum mobile appellatur. Atque ex hoc motu
jam

jam singuli, qui vulgo igni adscribi solent, effectus unice pendent, adeo ut hujus hypotheseos ope, omnium, quæ vi ignis fiunt, ratio facillime reddatur. Ut clarior evadat res, paucis considerabimus calorem, quem Peripatetici aliiq; ex veteribus Philosophis, quos sequuti sunt Scholastici, in igne existimarunt similem esse ei, quem sentimus, hoc imprimis utentes argumento: ignem non posse nobis conferre, quod non habet, ideoq; habere calorem, quem in nobis excitat. Verum si hoc rectum esset argumentum, oporteret dicere in acu, qua pungimur, esse dolorem, quandoquidem nobis punctione dolorem creat: quod tamen nemo dixerit, oporteret quoq; sentire, adeoq; inter animalia reponi, si calori, quem sentimus, similem haberet. Est igitur calor ignis nihil aliud, nisi vehementior inconspicuarum particularum quaquaversum agitatio. His præmissis I. Negamus ignem esse causam

causam efficientem proximam caloris, quem ad ignem sedentes sentimus; sed remotam, quoniam immediate in mentem nostram non agit, verum nervos duntaxat nostros movet, atq; ex hujus motus occasione calorem, ex instituto omnium rerum Opificis, sentimus. Quam ob rem autem fiat, ut commoto corpore ita percellatur mens, nulla ratio nobis occurrit, præter Dei voluntatem. II. Statuimus cum Philosophis recentioribus omnem omnino calorem in vario motu situm esse, quo fit ut particulae corporum vehementissime quaqua versum agitatae divellantur, & alias etiam admotorum divellant: vix enim quidquam est, quod vim ignis diu ferre queat, quin dissolvatur, hoc est varie dividatur. Hanc assertionem nostram varia probant experimenta: cum enim fricamus invicem manus antea frigidas, calescunt, quia particulae quibus manus nostrae constant & potissimum cutis incipiunt move-

ri, quo fit, ut concutiantur nervi,
caloremq; sentiamus. Similiter a-
lia corpora si ferrum ferro, lignum
ligno, lapidem lapide vehementer
& diutius teramus, divellimus attri-
tione eorum partes, eaq; admo-
ta manibus nostris calida esse senti-
mus. Calcem etiam motu calidam
fieri novimus; addito enim liquo-
re cujus particulae moventur & po-
ros calcis subeunt, ita divelluntur
ut subito effervescent. Ad oculum
quoque hoc apparet ex motu aquae
fervescentis, cum enim vehemen-
tissime movetur, tum acerrime urit.
Ut plura huc facientia, ob propo-
sitam brevitatem, nunc taceamus.
Simile quoque iudicium de ceteris
sensilibus qualitatibus esto; nimi-
rum quod absurdum sit fingere id
esse in re mere corporea, quod in
mente nostra sentimus.

§. VII.

Jam de igne vulgari seu usuali se-
pa-

paratim dicemus, qui sese triplici
 sub specie & differentia nobis offert.
 Una flammea est, altera carbonaria,
 tertia fumosa vel vaporosa. Qua-
 rum plures in ardente cernuntur
 candela. Flammea species est ignis
 ille subtilis a candela, utpote mate-
 ria crassiori ascendens, figuram co-
 nicam ideo representans, quoniam
 aer latera flammæ cingens ejus qua-
 quaversum diffusioni valide satis re-
 sistit & particulas illius ita cogit, ut
 in acumine junctæ sursum tendant.
 Carbonaria vero est ignis rubens in
 elychnio, seu in materia crassa si-
 tus, similem evolandi aut se in æ-
 re expandendi libertatem cum flam-
 ma non habens, quia densitas mate-
 riæ, in qua situs est & constrictus
 quasi retinetur, exitum & evolutio-
 nem igniculorum quadantenus im-
 pedit, paullatim tamen, una cum
 materia sua cui insunt per & cum
 flamma in fumum & auras abeunt,
 novis subinde in locum, ex adustione
 candelæ, succedentibus. Fumosa i-
 gnis

is

gnis species vel vaporosa optime
conspicitur in lignis fere extinctis
vel ad combustionem accensis, in
fimo & aqua tepida vel calefacta, a-
liisq; ignem foventibus corporibus
naturalibus, antequam erumpit in
flammam, vel omnimode loca dese-
ruerat humida. Hæc de tribus ignis
vulgaris speciebus breviter dicta sun-
to. Paucissimis etjam observabimus,
quomodo accendatur, alatur & ex-
stinguatur. Generatur ignis per mo-
tum sive conflictum; item medio
vitri gibbosi, quod soli opponitur.
Alitur maxime particulis sulphureis,
salivis, oleaginosi & bituminosi a-
liisq; corporibus terrestribus. Se-
mel accensus conservatur in suo pa-
bulo & fomento, quo dum susten-
tatur majori, eo copiosior adcre-
scit per flammam, similiq; modo de-
crescit, non per evanescentiam sive
annihilationem, sed per dispersio-
nem & priora repetendo loca. Ex-
stinguitur tandem non modo I. per
se deficiente pabulo sive alimento i-
do-

doneo, verum etiam II. impediendo
 aëris accessum; videtur quippe in-
 esse aëri nescio quid sulphureum &
 nitrosum, quod flammæ etiam & i-
 gni subtilius alimentum suppeditat:
 & licet in loco clauso non desit pror-
 sus aër, nisi tamen is aër cum aper-
 to aëre per aliquod foramen con-
 junctus sit, ut exire & redire possit,
 materia incensa exstinguitur, quam-
 vis in aperto aëre ignem semel con-
 ceptum, donec tota absumatur, con-
 servare soleat, experimur hoc in can-
 dela in vitreo vase ardente, si accu-
 rate vas clausum sit, ut nullus subi-
 re possit aër, brevi exstinguitur. Nec
 non III. suffocando vel comprimendo
 motum: ut enim motus sine i-
 gne, ita nec ignis sine motu unquam
 esse potest.

§. VIII.

Pars altera Candelæ ardentis con-
 stat materia quadam pingui & olea-
 gino-

ginosa, quæ sebum plerumq; est vel
 cera. Ambo cum ad concipiendum
 tum ad fovendum ignem flammæ
 aptissima alimenta; quia præprimis
 scatent sulphure, quod ex unanimi
 Physicorum sententia quam facillime
 concipit flammam, conceptamque
 servat donec omnis materia consumpta sit. Sulphur vero cum sebo,
 tum ceræ inesse vel ex ipso candelæ
 extinctæ nidore, ut nihil de ceteris
 ejus præsentia indicis dicamus, satis
 superq; animadvertimus.

§. IX.

Tertiam & ultimam candelæ ardentis partem, constituit materia illa crassior & terrestris, linteum nempe vel gossipion: ex quibus, ceu maxime idoneis habilibusque ignis usualis nutrimentis, ellychnia imprimis confici solent. Ignem vero facile si concipiant ardeantque sicca sint & arida necessum est. Qvip

pe cum aqueum non amet alimen-
 tum ignis, vix comburi possunt, quo-
 rum pori multa turgent a qua, quæ
 quia difficulter inde expellitur, trans-
 itum igniculorum retardat & impe-
 dit. Neque tamen illi nos sumus,
 qui inflammabilitatem ellychnio ob
 solam siccitatem convenire statua-
 mus: Nam Oleum; Naphtham, Vi-
 num, Sulphur liquefactum ignem ex-
 cipere videmus, nihil minus siccum,
 quam hæc: quin potius certa nos
 firmaq; tenet opinio virtutem heie
 itidem elucere sulphuris, cujus ope
 & beneficio cum candela, tum cete-
 ræ combustiles materiæ ardent atq;
 illuminationi inserviunt.

S. X.

Delineatis sic breviter partibus
 Candela: Ardentis, ultimo nobis de-
 monstrandum venit, qua ratione ma-
 teria illa olaginea ad flammam per-

venit, præterq; naturam suam sursum tendit: An id fiat per adtractionem ignis, vel per impulsum. Prius quidem suo statuisse videtur tempore Clarissimus *Joh. Scharfius*, dum igni adtractivam quoque vim tribuit, *) & hodiernum hoc vulgo credi novimus: At qui facile credit, facile decipitur. Huic enim opinioni tanto minus assentire volumus, quanto sumus certiores, nullam in tota rerum natura veram & proprie dictam adtractionem dari; sed omnes omnino motus, quos natura nobis exhibet, per solam fieri impulsionem, quæ unica est via, per quam nitide concipimus unum corpus aliud posse movere, quæ facile ex impenetrabilitate materiæ, de qua inter omnes constat, deducitur. Atque hæc veritas, non quidem heri aut hodie primum, sed jam pridem innotuit: sed quia non perspecta fuit, nec satis inde emergentes consequentiæ ad trutinæ examen revocatae, crediderunt Philosophi antiquiores, impossibile

*) *in Manual. Phys. p. m. 751*

ex quibus hæc Candela conflata est. His ita positis, facillimum est intellectu, quod novæ ab ellychnio FG assidue egredientes particulae, dum ab igne moventur & agitantur sursum versus tendere, priores tangant & impellant: quæ vicissim, quia multo celerius aguntur, quam occurrentes iis aëris particulae, quæ paratæ erant ad descendendum in locum flammæ, eas repellunt, ideoq; ab iis impediri deinceps non possunt, quominus ulterius pergant versus H, ubi paullatim agitationem suam deponunt, sicque vertuntur in fumum. Qui fumus nullum in toto aëre locum reperiret, quia nullibi vacuum est, nisi, prout egreditur ex flamma, tantundem aëris versus ipsam circulari motu regrederetur. Nempe dum fumus ascendit ad H, pellit inde aërem deflectere versus J & K, per lineas similes aut æquivalentes iis quæ hic describuntur, qui aër occupaturus locum ejus, qui primo motus est, ad flammam accedit, &

lam.

lambendo summitatem candela B, ac ra-
 dices ellychnii F, multas materiae
 oleagineae particulas, vi ignis agitas
 per ellychnium secum adducit. Atque
 ita flamma debet assidue renovari, ut
 conservetur, & non magis eadem
 manet, quam flumen, ad quod no-
 vae semper aquae accedunt. Ex dictis
 iam luculenter constare arbitramur
 sebum vel seram superiora versus
 flammam petere; non ob adtractio-
 nem, quae nulla est, sed ob solam
 impulsionem. Quocirca pluribus
 nunc proferendis super-
 sedemus.

Μὲν τῶ οὐ δόξα.

Til

Herr Candidaten MALLEEN,

Då han uti Kongl. Acade-
mien i Ubo

Pro Gradu Magisterii Dilputerade

En I ha'n twissadt hur man i sin
hidrne-hyttä /
Bör genom Minnes hielp sig sam-
ka mycket gode :
Har en berömlig drift på nytt i an-
nat mått /

Ehr fördt / att wissa hwad Ehr sijn för-
mär till nytta.

Så bör thet se / att hwar städz söker
annars bästa /

Och wäl är then som så sin unge-
dom wänder an /

Att han till Herrans lof / kan så
sitt Fäders land

Med tiden främja / att han tjäna kan
sin nästa.

Ett

esse rationem reddere omnium e-
 jusmodi motuum per *solam* impul-
 sionem: ideo coacti sunt in Phi-
 losophiam res invehere multum qui-
 dem speciosas, ut *adractionem, sym-
 pathiam, antipathiam, fugam vacui, &c.*
 Sed reipsa chimæras: quærentibus
 enim quid sint? responderunt esse
 qualitates occultas. At qualitas oc-
 culta, si bene pensentur vocabula,
 est aliquid prorsus ignotum, cujus
 ratio genuina, operandique modus
 est inexplicabilis, adeoq; frustra qua-
 ritur; itaque multo melius respon-
 dissent, si pro tot ambagibus verbo-
 rum se, quare hæc fiant, nescire,
 nec posse conjicere dixissent. Non
 igitur immerito inanes ejusmodi vo-
 culas in Physicis admittendas esse
 negant atque pernegant Neoterici.
 Quo vero pacto omnes isti motus,
 quos illi ex suis qualitatibus occultis
 derivarunt, per impulsum veri-
 us atque clarius explicentur, & longum
 & alienum esset hæc declarare.

B

Quam

Quam ob rem volumus Lectorem, hujus sciendi cupidum, ad acutissimorum recentioris aevi Philosophorum Opera Physica ablegare, ex quibus sufficienter satis hac de re edocebitur, nosque propius vicissim ad quaestione[m] supra propositae ventilationem accingere. Ex dictis igitur liquet nos sentire, liquorem materiae oleaginosae ad alendam flammam ascendere, non per attractionem, ut communis est opinio; sed per impulsum: necessum vero est, ut validas in medium nunc afferamus rationes, quibus hanc sententiam nostram stabilimus. Quo itaque veritas hujus rei pateat clarius, consideremus Candelam Ardentem, qualis heic adumbratur A B, supponamusque in pleno illam esse, quum vacuum detur nullibi: ponamus quoque in super in omni spatio C D E, per quod ejus flamma se extendit multas volitare particulas materiarum

ex

Etz mehr än säkere hopp till thesse vägs
ge stycken /

Ehrt Lärda Wärdt ofz gemed allas
nöje lär.

Ly har min plicht förmädt en kleen
och swager sår /

Att här med önska Ehr till alt en
framgång mycken.

Prästskulla
den 8 Apr.
A:o 1729.

Således uttrade sin
sägnað och wälmen-
sa önskan

LORENTZ JOH. ÖSSÖ.

Till
Philosophiæ Candidaten

Herr JACOB MALLEEN,

Så han wid Kongl. Academien i Ups
berömligen disputerade pro Gradu

Om

Brinnande och löfande Lius.

ha en, Herr Candidat, wist alt för
flitigt läst
Wid Lius, och ofta sedt, hur thet af els
den jäst;

Ly Edert werck nu är om Brinnande
ett Lius,

Som, hålft om winter-tid, uptånds i
hwarje hus.

Thalen förthenfull wist Ehr tagit Lius till
ämne

Att nu här skrifa om, thet J of almdant
lämne;

Emedan Lius Ehr lyst så ofta i Ehr
flit,

Så J för Lærdom stads haft rätt beröm
lig nit.

Thet skrifs em Judasold; när Sabbats
gård all anlände,

Ther Lampor, Vlof och Lius i sina hus up
tände:

Swar med the större tjenst sig mente
Gud bete,

Ju flere brinnand' Lius man hos them
tå fick se.

Och thet med mycken skick och wantro the
alt gjorde,

Ej någon annan them än husmor tända
torde:

Thet stulle ändå stie hos hög så wäl
som låg,

Fast han ei ägde mer, än han i Lius nu
låg.

Men

Men hroad I Lius ha'n bränt, thet stedt af
Lärdomslängtan,
Thee efter ha'n I haft rått en berömlig
trängtan;
På thet I tända skull Ett wittra Lär-
doms Lius,
Som fremdels lysa må uti Guds Berg
och hus.
Dch som I mände nu båd' dygd och lärdom
lysas,
Så må I en gång ock som Lius och Lychta
lysas
I Guds Församling här; och sidst som
Himlens Sol,
Dch såsom Stiernor all få skina för Guds
Stol!

i hast af
JOH. M. GRÄN

Cl.